

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Näyttötutkinnon perusteet

KOULUNKÄYNNIN JA AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAUKSEN AMMATTITUTKINTO 2010

Määräys 63/011/2010

Näyttötutkinnon perusteet

**KOULUNKÄYNNIN JA AAMU- JA
ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAUKSEN
AMMATTITUTKINTO 2010**

Määräys 63/011/2010

© Opetushallitus

Määräykset ja ohjeet 2010:33

ISBN 978-952-13-4637-8 (nid.)

ISBN 978-952-13-4638-5 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-887X (painettu)

ISSN 1798-8888 (verkkójulkaisu)

Taitto: Edita Prima Oy

www.oph.fi/julkaisut

Kopijyvä Oy, Espoo 2011

20.12.2010

63 /011/2010

Voimassaoloaika: **1.1.2011 alkaen toistaiseksi**

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu:

L 631/98, 13 § 2 mom

Kumooa Opetushallituksen määräykset

10.12.2004 nro 43/011/2004

26.6.2003 nro 28/011/2003

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

-

KOULUNKÄYNNIN JA AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAUKSEN AMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.1.2011 lukien toistaiseksi. Ennen tämän määräyksen voimaantuloa aloitetut tutkintosuoritukset voidaan saattaa loppuun perusteiden 26.6.2003 nro 28/011/2003 ja 10.12.2004 nro 43/011/2004 mukaisesti 31.12.2012 mennessä.

Tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Opetusneuvos

Anne Mårtensson

LIITE

Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto
2010

SISÄLTÖ

1	Näyttötutkinnot	7
1.1	Näyttötutkintojen järjestäminen	7
1.2	Näyttötutkinnon suorittaminen	7
1.3	Näyttötutkinnon perusteet.....	7
1.4	Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	8
1.5	Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa.....	8
1.6	Todistukset	9
1.7	Näyttötutkintoon valmistava koulutus	9
2	Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnon muodostuminen.....	10
2.1	Tutkinnon osat.....	10
3	Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito ja arvioinnin perusteet	11
A.	Pakolliset tutkinnon osat	13
3.1	Ammatissa toimiminen	13
	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit	13
	Ammattitaidon osoittamistavat	17
3.2	Kasvun ja kehityksen tukeminen ja ohjaaminen	17
	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit	17
	Ammattitaidon osoittamistavat	22
3.3	Oppimisen ja toiminnan tukeminen ja ohjaaminen	23
	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit	23
	Ammattitaidon osoittamistavat	27
3.4	Eryitystä tukea tarvitsevien ohjaaminen	27
	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit	27
	Ammattitaidon osoittamistavat	31
B.	Valinnaiset tutkinnon osat.....	32
3.5	Yrittäjyys.....	32
	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit.....	32
	Ammattitaidon osoittamistavat	33
Liite	Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnon suorittaneen ammatin kuvaus	34

1 NÄYTTÖTUTKINNOT

1.1 Näyttötutkintojen järjestäminen

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

1.2 Näyttötutkinnon suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

1.3 Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon ar-

viointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

1.4 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa

Henkilökohtaistamisesta Opetushallitus on antanut erillisen määräyksen.

1.5 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisena määräaikana pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyyntö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

1.6 Todistukset

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

1.7 Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

2 KOULUNKÄYNNIN JA AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAUKSEN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

2.1 Tutkinnon osat

Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto muodostuu neljästä pakollisesta tutkinnon osasta. Lisäksi perusteisiin on sisällytetty valinnaisena tutkinnon osana Yrittäjyys. Tutkinto on valmis, kun kaikki pakolliset tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnossa esiin tuleva ohjaustoiminta ei tarkoita opettajan tai opinto-ohjaajan antamaa ohjausta.

Taulukko 1. Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnon osat.

Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto
Pakolliset osat
3.1 Ammatissa toimiminen
3.2 Kasvun ja kehityksen tukeminen ja ohjaaminen
3.3 Oppimisen ja toiminnan tukeminen ja ohjaaminen
3.4 Erityistä tukea tarvitsevien ohjaaminen
Valinnainen osa
3.5 Yrittäjyys

3 KOULUNKÄYNNIN JA AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAUKSEN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnon suorittaja toimii erilaisissa kasvatus-, opetus- ja sosiaalialan ympäristöissä tukien, ohjaten ja avustaen lapsia, nuoria ja aikuisia. Pääasiallisia toimintaympäristöjä ovat koulut ja oppilaitokset sekä niiden yhteydessä toimivat aamu- ja iltapäivätoiminta tai muu vapaa-aikatoiminta. Erityisen tuen tarpeet asettavat tutkinnon suorittajan ammattitaitovaatimuksiin omat haasteensa paitsi sisällöllisesti myös toimintaympäristöjen erilaisuuden, tehtävän ja roolin sekä ikä- ja kehitystason osalta pienistä lapsista aikuisiin erityiseen tuen tarvitsijoihin. Tutkinnon suorittaja työskentelee tutkinnon perusteiden mukaisesti noudattaen lisäksi koulutuksen järjestäjän toimintaa linjaavia strategioita, ohjeita, opetussuunnitelmia ja muita määräyksiä. Oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa työskennellessään tutkinnon suorittaja toimii tavoitteellisesti ja johdonmukaisesti opettajan ohjeiden mukaisesti ja yhdessä sovitulla tavalla. Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksessa tutkinnon suorittaja toimii omalla vastuualueellaan itsenäisesti oman vastuualueensa mukaisesti esimiehen tai palvelunostajan kanssa sovitulla tavalla. Ammattitaitovaatimuksissa yhdistyvät aiemmin erillisinä olleiden koulunkäyntiavustajan ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkintojen ammattitaitovaatimukset uudenlaiseksi ammattitaitovaatimusten ja työelämälähtöisen toiminnan kokonaisuudeksi.

Jokainen koulutuksen järjestäjä huolehtii koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnon ja siihen valmistavan koulutuksen henkilökohtaistamisesta tutkintoon hakeuduttaessa, tutkinnon suorittamisessa ja tarvittavaa ammattitaitoa hankittaessa koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnon perusteiden mukaisesti. Jos tutkinnon suorittaja ei osallistu valmistavaan koulutukseen, tutkinnon järjestäjä huolehtii henkilökohtaistamisesta. Henkilökohtaistaminen dokumentoidaan henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan, jota päivitetään tutkinnon suorittamisprosessin etenemisen myötä.

Tutkinnon perusteissa vaadittu ammattitaito osoitetaan tutkintotoimikunnan hyväksymän koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnon järjestämissuunnitelman perusteella henkilökohtaistetuissa tutkinto-

tilaisuuksissa pääsääntöisesti aidoissa työtehtävissä, jolloin tutkinnon suorittaja osoittaa kattavasti tutkinnon perusteissa edellytettävän ammatillisen osaamisen.

Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto arvioidaan tutkinnon osa kerrallaan niin, että tutkinnon suorittajan ammattitaitoa verrataan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. Tutkinnon suorittaja osoittaa tutkintotilaisuuksissa kykynsä kokemusten arviointiin ja kokemuksiensa oppimiseen, toimintatapojen uudelleenajatteluun ja uusien toimintatapojen käyttöönottoon. Tutkintotilaisuuksissa tutkinnon suorittaja osoittaa valmiuksia ja kykyä soveltaa osaamistaan vaihtelevissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä.

Jokaisen tutkintotilaisuuden jälkeen arvioija tai arvioijat arvioivat ja dokumentoivat tutkinnon suorittajan osoittaman osaamisen suhteessa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin, arvioinnin kohteisiin ja arviointikriteereihin. Tutkinnon suorittajan itsearviointi on olennainen osa tutkintosuoritusta. Tutkintotilaisuuden jälkeen järjestettävä erillinen palautekeskustelu on osa hyvää arviointiprosessia.

Yksittäisessä tutkintotilaisuudessa riittää yhden kolmikannan edustajan arvio. Tutkinnon osan arviointikeskusteluun tulee osallistua koko kolmikantaisen arvioijaryhmän.

Tutkinnon osan kaikkien tutkintotilaisuuksien jälkeen pidetään arviointikeskustelu, johon kolmikantaisesti osallistuvat tutkinnon suorittajan kanssa

- kokenut esimiesasemassa tai vastaavassa tehtävässä toimiva asiantuntija työnantajatahon edustajana
- kokenut asiantuntija työntekijätahon edustajana
- oppilaitosedustaja.

Keskustelussa he arvioivat yhdessä tutkinnon suorittajan ammatillista osaamista tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten, arvioinnin kohteiden ja arvioinnin kriteerien mukaisesti. Tutkinnon suorittaja esittää itsearviointinsa omasta ammattitaidostaan ja sen osoittamisesta. Arviointikeskustelun päätteeksi arvioijaryhmä pitää kokouksen, jossa se päättää tutkinnon osan hyväksymisestä tai hylkäämisestä ja antaa siitä kirjallisen lausunnon.

Tutkinnon osan työelämän tehtävä- ja taitoalueista muodostetut ammattitaitovaatimukset on määritelty, ja niiden alla ovat ammattitaitovaatimuksista johdetut arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ilmaisevat ne ammattitaidon kannalta keskeiset osaamisalueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomioita. Arvioinnissa kohteen rinnalla on kunkin arvioinnin kohteen arviointikriteerit, jotka määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Näiden perusteella arvioidaan tutkintasuorituksen hyväksyminen. Ammattitaitovaatimusten, arvioinnin kohteiden ja arviointikriteerien alla on kuvattu, millä tavalla tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa ja millä tavalla arvioijat hänen tutkintasuorituksensa arvioivat.

A. PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

3.1 Ammatissa toimiminen

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa toimia erilaisissa kasvatus-, opetus- ja sosiaalialan ympäristöissä ja ohjata palveluihin.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Erilaisissa kasvatus-, opetus- ja sosiaalialan toimintaympäristöissä toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii ammatillisesti ja asiakaslähtöisesti varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa sekä eri-ikäisten henkilöiden henkilökohtaisena avustajana • toimii moniammatillisessa yhteistyössä varhaiskasvatuksen, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ja opetusalan työntekijöiden kanssa oman vastualueensa mukaisesti sovitulla tavalla • ottaa työssään huomioon oppilas- ja opiskelijahuollon tavoitteet ja toimintatavat ja toimii vastualueensa mukaisesti oppilas- ja opiskelijahuoltotyössä.
Palveluihin ohjaaminen	<p>Tutkinnon suorittaja ohjaa lapsia, nuoria ja aikuisia</p> <ul style="list-style-type: none"> • julkishallinnon päätöksentekojärjestelmän sekä suomalaisen koulutusjärjestelmän tuntemusta hyödyntäen • tarvittaessa käyttämään kasvatus- ja opetusalan sekä sosiaali- ja terveysalan palveluita tarkoituksenmukaisella tavalla • tarvittaessa käyttämään lapsiperheille suunnattuja julkisia, kolmannen sektorin ja vapaaehtoistyön palveluita • hyödyntäen työssään julkisten palvelujen tiedonhauksen menetelmiä.
Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksessa toimiminen ja järjestelmän tunteminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssään tietoja erilaisista aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisen muodoista, järjestäjistä ja sisällöllisistä painotuksista.

Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa työnsä eettisiä periaatteita.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Ammattieettinen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii työssään kasvatus-, opetus- ja sosiaalialan yleisten eettisten periaatteiden mukaisesti • toimii työssään huomioiden erilaiset ihmiskäsitykset • tunnistaa omien arvojensa ja ihmiskäsityksensä vaikutuksen toimintaansa • perustelee toimintansa ja ratkaisunsa eettisten periaatteiden pohjalta • toimii kasvatus-, opetus- ja sosiaalialan arvojen ja työyhteisössä yhteisesti sovittujen normien mukaisesti • suhteuttaa omat vastuunsa ja työn rajat suhteessa muun henkilöstön toimintaan • työskentelee kasvatus-, opetus- ja sosiaalialan salassapitosäädöksiensä mukaisesti.
Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä ja asiakirjoja.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Lainsäädännön sekä kansallisten että kansainvälisten sopimusten ja julistusten mukaan toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii omaa työtään ohjaavien säädösten ja muiden ohjaavien asiakirjojen mukaisesti, kuten <ul style="list-style-type: none"> Yleiset lait, asetukset ja sopimukset <ul style="list-style-type: none"> – Suomen perustuslaki – kuntalaki – hallintolaki – henkilötietolaki – laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta – lastensuojelulaki ja -asetus – laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä – työturvallisuuslaki – ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus – YK:n lapsenoikeuksien sopimus – sosiaalihuoltolaki – sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettu laki – yksityisten sosiaalipalveluiden valvonnasta annettu laki – laki kehitysvammaisten erityishuollosta – vammaispalvelulaki ja -asetus

	<p>Päivähoitoa ja koulutusta koskevat lait ja asetukset</p> <ul style="list-style-type: none"> – laki lasten päivähoitosta ja asetus – perusopetuslaki ja -asetus – valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitettujen opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta – lukiolaki ja -asetus – laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä – laki ammatillisesta koulutuksesta ja asetus – valtioneuvoston asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista <ul style="list-style-type: none"> • seuraa toimintaan liittyvien säädösten, suositusten ja julistusten muutoksia siltä osin kuin ne liittyvät omaan työhön.
Toimintaa ohjaavien suunnitelmien ja määräysten mukaan toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii omaa työtään koskevien opetussuunnitelmien tavoitteiden mukaisesti omalla vastualueellaan • toimii omaa työtään ohjaavien valtakunnallisten ja paikallisten ohjeiden, suositusten ja suunnitelmien mukaisesti omalla vastualueellaan • toimii johdonmukaisesti opettajien antamien ohjeiden mukaisesti ja yhteistyössä muun opetus- ja oppilas- tai opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.
Työlainsäädännön noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii työsopimuslain mukaisesti • toimii omaa työtään koskevien säädösten, oikeuksien, vastuiden ja velvollisuuksien mukaisesti.
Työturvallisuusmääräysten noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii työturvallisuuslain ja työturvallisuusmääräyksiensä mukaisesti • toimii työturvallisuuden edellyttämällä tavalla • toimii ennaltaehkäisevästi ja ammatillisesti turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Kulttuuritaustan huomioon ottaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon suomalaisen valtakulttuurin ja vähemmistökulttuurit Suomessa sekä erityisesti paikalliset vähemmistökulttuurit • toimii yksilöiden tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja inklusiivista tukevalla tavalla

	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ammatillisesti eri kulttuuritaustoista tulevien kanssa sekä monikulttuurisissa verkostoissa • tarkastelee kriittisesti omia asenteitaan erilaisuutta kohtaan • ennaltaehkäisee toiminnallaan ennakkoluuloja ja stereotyyppioita.
Tutkinnon suorittaja osaa ylläpitää toimintakykyään ja työhyvinvointiaan.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Toimintakyvyn ja työhyvinvoinnin ylläpitäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • toimii oman fyysisen ja psyykkisen työhyvinvoinnin tekijät huomioon ottaen • tunnistaa omat voimavaransa sekä ylläpitää ja edistää toimintakykyään ja terveyttään • hyödyntää työssään työyhteisön vertaistukea ja työnohjausta • edistää osaltaan työyhteisön hyvinvointia ja toimivuutta • työskentelee ergonomisesti ja huolehtii omasta työergonomiastaan.
Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Sisäisen yrittäjyyden periaatteet toiminnassa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • osoittaa arvostavansa omaa työtään • tekee työtään tavoitteellisesti ja aktiivisesti työilleen asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi • toimii oma-aloitteisesti, taloudellisesti ja tuloksellisesti.
Työn organisointi	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • organisoii työnsä ja ajankäyttönsä itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa • asettaa työtehtävänsä tärkeysjärjestykseen • toimii joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti työyhteisön tarpeet huomioon ottaen.
Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • arvioi realistisesti omia vahvuuksiaan ja ammatillisen kehittymisen haasteitaan • arvioi oman toimintansa tuloksia • seuraa ja hyödyntää alalla tapahtuvaa kehitystä oman työskentelynsä kehittämiseksi.

Ammattitaidon osoittamistavat

Ammatissa toimiminen - tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan työelämän todellisissa työtilanteissa ja tehtävissä kasvatus-, opetus- ja sosiaalialan toimintaympäristöissä. Toimintaympäristöinä voivat olla mm. päivähoito, esi- ja perusopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta sekä toinen aste.

Tutkinnon suorittajan tulee toimia edellä mainituissa toimintaympäristöissä erikäisten henkilöiden ohjaajana, tukijana ja avustajana tutkinnon perusteiden mukaisesti. Hän toimii lasten, nuorten tai aikuisten parissa työskennellen moniammatillisessa yhteistyössä ja palveluihin ohjaten, oman työnsä eettisiä periaatteita noudattaen sekä ohjaustoimintaa ohjaavien suunnitelmien, määräysten sekä lainsäädännön mukaan toimien. Tutkinnon suorittaja voi osoittaa osaamistaan joko yksittäisen ohjattavan, pienryhmän tai koko ryhmän tukemisessa, ohjaamisessa ja avustamisessa sekä moniammatillisessa verkostoyhteistyössä.

Tutkinnon suorittajan ammattitaito osoitetaan käytännön työtehtävissä, jota täydentävät tutkinnon suorittajan itsearviointi ja muut näyttötutkinnon järjestämissopimuksessa edellytetyt tutkinnon suorittajan laatimat ja arvioidut asiakirjat sekä mahdolliset muut tutkintosuoritusta täydentävät dokumentit tilanteessa, jossa käytännön työtehtävät eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia.

3.2 Kasvun ja kehityksen tukeminen ja ohjaaminen

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa toimia työyhteisössään kasvattajana.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Kasvattajana toimiminen työyhteisössä	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• toimii työssään kasvatus-, opetus- ja sosiaalialan salassapitosäädösten mukaisesti• toimii eettisesti ja tasapuolisesti kasvatettavia ja työtovereita kohtaan• soveltaa ohjaustyössään erilaisia kasvatusnäkemymiä• toimii johdonmukaisesti ja vastuullisesti yhteistyössä muiden kasvattajien kanssa ja ymmärtää erilaisia ajattelu- ja toimintatapoja• tukee yksilöiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta omaan yhteisöönsä ja vertaisryhmäänsä• edistää yksilön tarpeiden huomioon ottamista ryhmässä• toimii mallina sosiaalisissa tilanteissa osoittaen kasvatusvastuutaan

	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi toiminnassaan lapsen tai nuoren yksilöllisen tilanteen ja perhetaustan sekä kehitykseen vaikuttavia elinoloja ja kulttuuri- ja elämäntapaeroja • osallistuu sovitulla tavalla ennaltaehkäisevään oppilashuoltotyöhön sekä tarvittaessa oppilas- tai opiskelijahuoltoryhmän kokouksiin.
Yhteisöllisyyden edistäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kaikissa tilanteissa turvallisena läsnä olevana aikuise- na ja edistää toiminnallaan yhteisöllisyyttä • edistää yksilöiden sosiaalisia suhteita ja ystävyyssuhteiden solmimista • tukee ohjattavien ryhmäytymistä ja toisista huolehtimista • auttaa yhteisön jäseniä tuntemaan itsensä tarpeelliseksi, hyväksytyksi ja arvokkaaksi.
Tutkinnon suorittaja osaa tukea ohjattavien kasvua ja kehitystä.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Yksilön kasvun ja kehityksen havainnointi, tukeminen ja tukitoimien arviointi	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon ihmisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen • havainnoi ja tukee työssään yksilön kehitystasoa ja toimintakykyä arjen eri tilanteissa • arvioi yksilön henkilökohtaista tuen tarvetta yhteistyössä opettajan ja huoltajien kanssa.
Yksilön minäkuvan ja itsetunnon tukeminen	<p>Tutkinnon suorittaja tukee lasta, nuorta ja aikuista</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimien kannustavasti, rohkaisevasti ja positiivisia kokemuksia tuottaen arjen tilanteissa • edistäen toiminnallaan myönteistä minäkuvaa, persoonallisuutta ja itsetuntoa sekä kielellistä ja kulttuurista identiteettiä • asettaen toiminnassa turvallisia rajoja, jotka edistävät realistisen minäkuvan kehittymistä • ottaen toiminnassaan huomioon kehityspoikkeamien vaikutuksia minäkuvalle ja itsetunnolle • ottaen toiminnassaan huomioon kehityspoikkeamien vaikutuksia perheeseen ja tukien perhettä oman työnsä ja vastualueensa rajoissa • luomalla yhteisössä kaikille tasavertaisia osallistumisen mahdollisuuksia.

Yksilön sosiaalisen kehityksen edistäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa toisten ihmisten huomioon ottamiseen ja antaa toiminnallaan siihen mallin • toimii johdonmukaisesti tasa-arvoisuuden ylläpitämiseksi • ohjaa lasta, nuorta tai aikuista ymmärtämään käyttäytymisensä seurauksia • ohjaa kannustavasti ratkaisemaan ristiriitoja.
Yksilön kehityksen esteiden huomiointi	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään kehityksen viivästyksiä ja kehityksessä ilmeneviä vaikeuksia • hyödyntää työssään tietoa vaikeuksien syistä • tarjoaa ikä- ja kehitystasolle sopivia virikkeitä kasvun tukemiseksi • asettaa tavoitteita ja vaatimuksia yksilöllisesti oikealle tasolle.
Tutkinnon suorittaja osaa huolehtia toimintaympäristön tarkoituksenmukaisuudesta ja turvallisuudesta.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Toimintaympäristöistä huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • luo ja ylläpitää fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallisen toimintaympäristön • käyttää tiloja toimintojen kannalta joustavasti ja mielekkäästi • huolehtii tilojen esteettisyydestä, toimintavälineistä, materiaaleista, turvallisuudesta ja esteettömyydestä toiminnan edellyttämällä tavalla • toimii työyhteisön kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Tutkinnon suorittaja osaa edistää ohjattavien terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa terveellisiin ruokatottumuksiin ja elämäntapoihin • huomioi päivittäisen levon, liikkumisen ja ulkoilun tarpeen ja kannustaa omaehtoiseen liikkumiseen • tukee omatoimisuutta ja oman toimintakyvyn ylläpitämistä • ottaa ohjauksessa huomioon työskentelyn ja vapaa-ajan sopivan suhteen • huolehtii asianmukaisesti allergioista, erityisruokavalioista ja erityistarpeista

	<ul style="list-style-type: none"> • toimii elintarvikehygieenisiä turvallisuusmääryksiä noudattaen • toimii terveellisten elämäntapojen esimerkkinä • edistää ohjattavien välistä vuorovaikutusta ja sosiaalisia suhteita • luo edellytyksiä lasten ja nuorten tasavertaiselle osallistumiselle.
Lääkehoidon toteuttaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii työssään STM:n Turvallinen lääkehoidon opas ja Toimintamalli diabetesta sairastavan lapsen koulupäivän aikaisesta hoidosta mukaisesti • osoittaa ymmärtävänsä lääkehoidon merkityksen kokonaisuhoitoon kannalta.
Ensiavun antaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • antaa ensiavun EA1-tasolla • huolehtii sairastuneen jatkohoitoon sairaus- ja tapaturmatilanteissa • tiedottaa esimiehelleen ja huoltajille tai omaisille sairastumisesta tai tapaturmasta sovitulla tavalla • toimii ensiaputilanteissa ammatillisesti ja kokonaistilanteen huomioiden.
Tutkinnon suorittaja osaa ehkäistä ohjattavien syrjäytymistä ja puuttua kiusaamistilanteisiin.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Syrjäytymisen ehkäiseminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ennaltaehkäisee syrjäytymistä varhaisen puuttumisen keinoin • havainnoi ja viestittää havaitsemansa huolen riskitekijöistä, kuten esimerkiksi oppimisvaikeuksista, koulukiusaamisesta, koulupelosta ja kouluhaluttomuudesta • ohjaa toisten huomioon ottamiseen ja rohkaisee olemaan ryhmässä aktiivinen toimija • tukee kaverisuhteiden syntyä yksinäisyyden vähentämiseksi • ohjaa mielekkäiden harrastusten pariin ja vapaa-ajanviettopaikkoihin • toimii yhteistyössä huoltajien kanssa syrjäytymisen ehkäisemiseksi • tekee moniammatillista yhteistyötä syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Kiusaamistilanteisiin puuttuminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> tunnistaa ja puuttuu työssään havaitsemiinsa kiusaamistilanteisiin toimii kiusaamistilanteissa yhteistyössä muiden työntekijöiden sekä huoltajien kanssa toimii oman työpaikkansa turvallisuusohjelman ja toimintamallin mukaisesti kiusaamistilanteissa.
Uhkatilanteissa toimiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> ennakoi turvallisuutta uhkaavan tilanteen työssään toimii sovitulla tavalla työyhteisöä ja sen jäseniä uhkaavissa tilanteissa toimii oman toimivaltansa ja vastuunsa rajoissa.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia ammatillisessa vuorovaikutuksessa ohjattavien, työyhteisönsä toimijoiden, huoltajien ja verkostojen kanssa.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Ammatillinen vuorovaikutus ohjattavien kanssa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> kuuntelee ja on läsnä oleva aikuinen kaikissa arjen tilanteissa kohtaa lapsen, nuoren ja aikuisen yksilöllisesti hänen ikätasonsa tai kehitystasonsa mukaisesti toimii ammattieettisesti lasta, nuorta tai aikuista kunnioittaen ja hänen oikeuksiaan arvostaen.
Työparina toimiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> toimii aktiivisena ja vastuullisena työparina opetus- ja kasvatustilanteissa.
Tiimi- ja verkostotyössä toimiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> toimii aktiivisesti erilaisissa tiimeissä tekee aloitteita tiimin tai ryhmän kehittämiseksi tekee moniammatillista yhteistyötä omassa työyhteisössään osallistuu vastualueensa mukaisesti oppilas- ja opiskelija-huoltoryhmän toimintaan toimii alueellisen yhteistyöverkoston jäsenenä.
Huoltajien kanssa toimiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon huoltajien ensisijaisen kasvatustavustaan tukee huoltajia heidän kasvatustehtävänsä kohtaa perheet ja sen jäsenet yhdenvertaisesti ottaa työssään huomioon perheiden erilaisuuden kasvuyhteisöinä kohtaa ammatillisesti haastavat huoltajat toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti huoltajien kanssa.

Viestintä	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää selkeää suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kuuntelee toista osapuolta • käyttää ja tulkitsee sanatonta viestintää, esim. eleitä, ilmeitä, äänensävyjä ja kehonkieltä • käyttää työssään joustavasti tieto- ja viestintätekniikkaa sekä hyödyntää työssään sosiaalista mediaa • käyttää työssään suomen tai ruotsin kieltä sekä lisäksi yhtä vierasta kieltä auttavasti työtehtäviensä mukaisesti.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää omaa työtään.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omia vahvuuksiaan ja ammatillisen kehittymisen haasteitaan realistisesti • toimii joustavasti muuttuvissa tilanteissa • seuraa ja hyödyntää alalla tapahtuvaa kehitystä.
Palautteen antaminen ja vastaanottaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suhtautuu rakentavalla tavalla saamaansa palautteeseen ja pyytää palautetta omasta työstään • antaa rakentavaa palautetta työyhteisössään • kehittää omaa toimintaansa saatua palautetta hyödyntäen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Kasvun ja kehityksen tukeminen ja ohjaaminen - tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työtilanteissa ja toimintaympäristöissä. Toimintaympäristöjä voivat olla mm. päivähoito, esi- ja perusopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta sekä toinen aste.

Tutkinnon suorittajan tulee toimia edellä mainituissa toimintaympäristöissä erikäisten henkilöiden kasvun ja kehityksen tukemisessa ja ohjaamisessa tutkinnon perusteiden mukaisesti. Hän toimii tukien lasten, nuorten tai aikuisten kasvua ja kehitystä, edistäen tuettavien terveyttä ja hyvinvointia sekä toimien kasvattajana työyhteisössään. Tutkinnon suorittaja voi osoittaa osaamistaan joko yksittäisen ohjattavan tai pienryhmän tukemisessa, ohjaamisessa ja avustamisessa tai koko ryhmän ohjaamisessa.

Tutkinnon suorittajan ammattitaito osoitetaan käytännön työtehtävissä, jota täydentävät tutkinnon suorittajan itsearviointi ja muut näyttötutkinnon järjestämismuoksuksessa edellytetyt tutkinnon suorittajan laatimat ja arvioidut asiakirjat sekä mahdolliset muut tutkintosuoritusta täydentävät dokumentit tilanteessa,

jossa käytännön työtehtävät eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia.

3.3 Oppimisen ja toiminnan tukeminen ja ohjaaminen

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa toimia ohjaustilanteissa.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Kasvatukseen, kehitykseen ja oppimiseen liittyvän teoreettisen tiedon hyödyntäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä opettajan kanssa tukien ja ohjaten lapsen, nuoren ja aikuisen kasvatusta, kehitystä ja oppimista oman vastualueensa rajoissa • hyödyntää työssään tietoa kasvatuksen, kehityksen ja oppimisen lainalaisuuksista • soveltaa ohjauksessaan pedagogista ja didaktista osaamista • hyödyntää ohjauksessa oppijalle ominaisia oppimistyyliä oppimisen tukena • perustelee valitsemiaan toimintatapoja ja ratkaisuja pedagogisesti.
Vuorovaikutus ja ohjaustilanteissa toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja tukee lasta, nuorta ja aikuista</p> <ul style="list-style-type: none"> • omalla toiminnallaan ja vuorovaikutuksellaan tavoitteelliseen oppimiseen erilaisissa oppimistilanteissa • motivoimalla oppimaan ja rohkaisemalla yrittämään parhaansa • kuuntelemalla ja olemalla läsnä oleva turvallinen aikuinen • antamalla rakentavaa ja välitöntä palautetta välittömästi oppimistilanteissa • auttamalla ymmärtämään opittavaa asiaa havainnollistamalla ja konkretisoimalla asioita käyttämällä vaihtelevia vuorovaikutuksen menetelmiä.
Tutkinnon suorittaja osaa edistää oppimista yhteistyössä opettajan kanssa.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Oppimista edistävän toiminnan suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa omalta osaltaan vastuun oppimista edistävästä toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista • suunnittelee ja valmistee opetukseen ja ohjaukseen liittyvää materiaalia opettajan kanssa sovituilla tavoilla.

<p>Oppimisvaikeuksien havaitseminen, tukeminen ja ohjaaminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssään tietoa oppimisvaikeuksia ennakoivista riskitekijöistä kehityksen eri osa-alueilla • tunnistaa lapsen, nuoren ja aikuisen vahvuudet, erityiset osaamisalueet sekä oppimistyyli- ja -tavat • havainnoi lapsen, nuoren ja aikuisen oppimisen vaikeuksia ja viestittää havainnoistaan opettajalle • käyttää monipuolisia oppimista tukevia menetelmiä työssään • kannustaa, tukee ja ohjaa oppimisessa oppijan omatoimisuutta ja itsenäisyyttä.
<p>Opetussuunnitelmien huomioon ottaminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon toimintaympäristössä käytettävän opetussuunnitelman tavoitteet • toimii ottaen huomioon tavoitteiden ja oppijoiden yksilölliset edellytykset sovitulla tavalla • tukee ja ohjaa integroituja oppilaita ja opiskelijoita • toimii joustavasti eri toimintaympäristöissä tilanteen, yksilön ja ryhmän edellyttämällä tavalla.
<p>Kielellisen kehityksen tukeminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tukee tavoitteellisesti lapsen, nuoren tai aikuisen kielellistä kehitystä • ottaa ohjauksessaan huomioon kielellisiä kehitysviivästymiä sekä puheen ymmärtämisen ja tuottamisen häiriöitä • tukee yksilöllistä kielen oppimisprosessia eri ikävaiheissa.
<p>Lukemisen ja kirjoittamisen sekä matematiikan opettamisen menetelmien soveltaminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää asianmukaisesti uusia tyyppikirjaimia ja numeroita • soveltaa käytössä olevia lukemisen ja kirjoittamisen sekä matematiikan opettamisen menetelmiä tukemisessa ja ohjauksessa.
<p>Tietokoneen hyödyntäminen ohjaustilanteissa</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssä käytössään olevia harjoitus- ja tukiopetusohjelmia • käyttää asiantuntevasti ainakin yhtä opetusohjelmaa ohjaustilanteessa.

Tutkinnon suorittaja osaa ohjata ryhmiä ja hyödyntää työssään erilaisia ohjauksen muotoja.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Ryhmien ohjaaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa ohjauksessa huomioon ryhmän kehityksen vaiheet sekä ryhmän sisäiset roolit, suhteet ja viestinnän • toimii itsenäisesti pienryhmäohjaustilanteissa • ohjaa tarvittaessa koko ryhmää itsenäisesti • ottaa ohjauksessa huomioon ohjattavien ikä- ja kehitystason ja toimintakyvyn • hyödyntää ohjauksessa ryhmän jäsenten erilaisia vahvuuksia ja ottaa huomioon erityistarpeita • ohjaa yksilöllisesti ja ryhmän tavoitteiden suuntaisesti • huomioi aktiivisesti keskustelun ja tunteiden merkityksen ohjaustilanteissa • toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa • valitsee ikä- ja kehitystason sekä toimintakyvyn mukaiset ohjausmenetelmät ja -välineet • soveltaa luovan toiminnan menetelmiä ohjauksessa • toimii esimerkkinä ja motivoijana ryhmässä.
Vapaan ja luovan toiminnan toteuttaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii lapsilähtöisesti • suunnittelee ja toteuttaa monipuolista toimintaa yhdessä lasten tai nuorten kanssa • auttaa osallistujia ilmaisemaan ja toteuttamaan omia kiinnostuksen kohteitaan • mahdollistaa vapaan, leikinomaisen ja luovan toiminnan • edistää toiminnalla osallistumisen iloa ja onnistumisen kokemuksia • toimii luotettavana ja turvallisena aikuisena ja toiminnan ohjaajana • kunnioittaa yksilön itsenäistä toimintaa, omaa rauhaa ja levon tarvetta.
Liikunnan ohjaaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa ohjauksessa huomioon monipuolisen liikunnan merkityksen kasvulle ja kehitykselle • suunnittelee ja toteuttaa kehontuntemusta ja motoristen taitojen oppimista edistävää liikunnallista toimintaa • käyttää monipuolisesti erilaisia liikuntavälineitä, toimintaympäristöjä ja liikuntamuotoja liikunnan ohjauksen toteuttamisessa • huomioi turvallisuustekijät toiminnassaan.

Ilmaisullisen toiminnan ohjaaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa ohjauksessa huomioon monipuolisen taiteellisen toiminnan kasvun ja kehityksen tukemisessa • suunnittelee ja toteuttaa monipuolista ilmaisullista toimintaa ohjauksessaan • käyttää erilaisia menetelmiä ja tekniikoita musiikissa, käsityössä, kuvallisessa ja kielellisessä sekä draamailmaisussa • ottaa ohjauksessa huomioon median vaikutuksen ihmisen elämään ja osaa käsitellä mediaviestejä yhdessä ohjattaviensa kanssa.
Päivittäisten toimintojen ohjaaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tukee iänmukaista itsenäistä selviytymistä • ohjaa tavoitteellisesti päivittäisissä toiminnoissa ja siirtymätilanteissa toimimista • ohjaa lapsia ja nuoria huolehtimaan asianmukaisesti ympäristöstä, tiloista ja tavaroista • ohjaa viihtyisiin ja rauhallisiin ruokailutilanteisiin • huomioi ohjauksessa kestävän kehityksen • huomioi työssään liikenneturvallisuuteen liittyvät asiat.
Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella ja toteuttaa aamu- ja iltapäivätoimintaa.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan sisällön suunnitteleminen ja toteuttaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssään tietoja kunnan aamu- ja iltapäivätoimintaan hyväksymästä toimintasuunnitelmasta • laatii ja toteuttaa vuosi-, kuukausi-, viikko-, päivä- ja tuokiosuunnitelmia tavoitteellisen ja laadukkaan toiminnan toteutumiseksi • osallistaa lapset mukaan toiminnan suunnitteluun • hyödyntää suunnittelussa iltapäivätoiminnan laatuajattelun valtakunnallisia periaatteita • tukee kodin kasvatustyötä ja tekee yhteistyötä huoltajien kanssa.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää omaa työtään.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Oman työn arviointi ja kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omia vahvuuksiaan ja ammatillisen kehittymisen haasteitaan realistisesti • toimii joustavasti muuttuvissa tilanteissa • seuraa ja hyödyntää alalla tapahtuvaa kehitystä.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • suhtautuu rakentavalla tavalla saamaansa palautteeseen ja pyytää palautetta omasta työstään • antaa rakentavaa palautetta työyhteisössään • kehittää omaa toimintaansa saatua palautetta hyödyntäen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Oppimisen ja toiminnan tukeminen ja ohjaaminen - tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työtilanteissa ja toimintaympäristöissä. Toimintaympäristöinä tulee olla sekä perusopetus että aamu- ja iltapäivätoiminta.

Tutkinnon suorittajan tulee toimia edellä mainituissa toimintaympäristöissä lasten ja nuorten oppimisen ja toiminnan tukemisessa ja ohjaamisessa tutkinnon perusteiden mukaisesti. Hän toimii lasten ja nuorten oppimisen ja toiminnan tukemisessa ja ohjaamisessa niin, että ohjattavat voivat omien edellytystensä mukaisesti osallistua vertaistensa kanssa toimintaan ja saavuttaa henkilökohtaiset tavoitteensa. Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa ammattitaitonsa sekä yksittäisten ohjattavien että ryhmän ohjaamisessa.

Tutkinnon suorittajan ammattitaito osoitetaan käytännön työtehtävissä, jota täydentävät tutkinnon suorittajan itsearviointi ja muut näyttötutkinnon järjestämissopimuksessa edellytetyt tutkinnon suorittajan laatimat ja arvioidut asiakirjat sekä mahdolliset muut tutkintosuoritusta täydentävät dokumentit tilanteessa, jossa käytännön työtehtävät eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia.

3.4 Erityistä tukea tarvitsevien ohjaaminen

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa tukea erityistä tukea tarvitsevien toimintakykyä.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Erityisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tukeminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa yksilölliset erityisen tuen tarpeet lapsen, nuoren ja aikuisen elämän eri osa-alueilla • osallistuu tarkoituksenmukaisella tavalla lapsen, nuoren ja aikuisen henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) sekä muiden yksilöllisten suunnitelmien laadintaan, toteuttamiseen, seurantaan ja arviointiin yhdessä opettajan kanssa oman vastualueensa osalta

	<ul style="list-style-type: none"> • toimii kasvatus-, opetus- ja sosiaalialan toimintaympäristössä tuettavan varhaiskasvatus-, oppimis-, palvelu- ja kuntoutussuunnitelman mukaisesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa • kannustaa ja ohjaa lapsia, nuoria ja aikuisia omatoimisuuteen ja tukee toiminnanohjauksen kehittymistä • tukee yksilön osallisuutta ja aktiivista toimintaa omien edellytysten mukaisesti • asettaa lapsen, nuoren ja aikuisen itsenäisen toiminnan vaatimustason yksilöllisesti oikealle tasolle
Yksilöllinen tukeminen, avustaminen ja ohjaaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tukee, avustaa ja ohjaa lasta, nuorta tai aikuista yksilöllisen tarpeen mukaan oppimisessa, päivittäisissä toiminnoissa, siirtymätilanteissa ja perushoitotilanteissa • toimii kuntouttavalla työotteella avustettavan tarpeiden mukaan • tukee lapsen, nuoren ja aikuisen optimaalista toimintakykyä, osallisuutta ja hyvinvointia • huomioi avustamisessa intimitteettisuojan ja aseptiset työtavat • toimii oppimis- tai kuntoutussuunnitelman mukaisesti huomioiden yksilön tavoitteet, sisällöt, menetelmät tai toimintatavat ja arvioinnin
Aistien yhdistämisen ja hahmottamisen vaikeuksien huomioon ottaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa ohjaustoiminnassaan huomioon sensomotoristen vaikeuksien ja hahmotushäiriöiden vaikutukset oppimiseen ja toimintaan • käyttää yksilöllisiä harjoitteita sensomotoristen toimintojen tukemiseen • edistää aistitoimintojen hahmottamista toimintaympäristöä jäsentämällä • auttaa tulkitsemaan ja ymmärtämään aistihavaintoja.
Kielellisten vaikeuksien huomioon ottaminen sekä vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin tukeminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon erilaisia kielellisiä vaikeuksia (esim. puheen kehityksen viivästyminen, puheen kehityksen poikkeavuudet, lukemis- ja kirjoittamisvaikeudet) • ottaa työssään huomioon erilaiset vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin vaikeudet • hyödyntää ohjaustyössään selkokieltä ja -materiaalia, teknisiä apuvälineitä sekä tietotekniikkaa

	<ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssään monipuolisia ja vaihtoehtoisia ohjausmenetelmiä ohjattavan tarpeiden mukaisesti • kommunikoi ohjattavan erityistarpeet huomioon ottaen • käyttää kielellistä ja ei-kielellistä kommunikaatiota tarkoituksenmukaisesti • käyttää tarvittaessa puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja (AAC) puhutun kielen täydentämiseksi, tukemiseksi ja korvaamiseksi.
Tarkkaavaisuuden, toiminnanohjauksen ja keskittymisen vaikeuksien huomioon ottaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää ohjaustyössään tietoa eri-ikäisten tarkkaavaisuuden, toiminnanohjauksen ja keskittymisen vaikeuksista • tukee ohjattavien tarkkaavaisuuden kohdentamista, ylläpitämistä ja jakamista sekä keskittymistä • ottaa ohjauksessa huomioon toiminnanohjauksen tukemisen mm. toiminnan suunnittelussa • käyttää yksilöllisiä harjoitteita toimintojen tukemisessa.
Psykososiaalisen kehityksen tukeminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssään tietoa psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden yhteisvaikutuksesta • hyödyntää ohjaustyössään tietoa tunne-elämän häiriöistä, mielialahäiriöistä, syömishäiriöistä sekä psykosomaattisista häiriöistä • hyödyntää työssään tietoa erilaisista käyttäytymishäiriöiden syistä ja ilmenemismuodoista • tukee ohjaustyössään lapsen, nuoren ja aikuisen psyykkistä hyvinvointia ja positiivisten käyttäytymismallien oppimista sekä ongelmatilanteiden ratkaisemista • toimii luotettavana ja turvallisena aikuisena johdonmukaisesti ja yhteisesti sovittujen rajojen mukaisesti • tukee työskentelyssään yksilön sosiaalisia taitoja ja itsetuntoa.
Pitkäaikaissairaalan lapsen, nuoren tai aikuisen tukeminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii asiantuntijoiden ohjeiden mukaan pitkäaikaissairauksia (esim. allergia, astma, diabetes ja epilepsia) sairastavien henkilöiden hoidossa • havainnoi ja ennakoii terveydentilan muutoksia ja toimii hyvinvoinnin edistämiseksi • tukee asianmukaisesti pitkäaikaissairaalan lapsen, nuoren tai aikuisen terveyttä ja toimintakykyä ohjaustilanteissa

Tutkinnon suorittaja osaa ohjata ja avustaa erityistä tukea tarvitsevia yksilöitä.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Kehitysvammaisen lapsen, nuoren tai aikuisen ohjaaminen ja avustaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa ja avustaa kehitysvammaista lasta, nuorta tai aikuista ottaen huomioon yksilön toimintakyvyn rajoitteet.
Autistisesti käyttäytyvän lapsen, nuoren tai aikuisen ohjaaminen ja avustaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa ja avustaa lasta, nuorta tai aikuista, jolla on autismin kirjon häiriö tai autistisia piirteitä • kohtaa ammatillisesti haastavasti käyttäytyvän autistisen lapsen, nuoren tai aikuisen • järjestää ympäristön strukturoiduksi.
Liikunta-, näkö- ja kuulovammaisen ohjaaminen ja avustaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa ja avustaa liikunta- ja aistivammaista lasta, nuorta tai aikuista optimaaliseen toimintakykyyn • järjestää ympäristön vammaiselle soveltuvaksi ja esteettömäksi • hyödyntää työssään kuntoutuksen asiantuntijoiden ohjeita.
Ergonominen toiminta	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy henkilökohtaisiin apuvälineisiin ja käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti • huolehtii apuvälineiden toimintakunnosta ja käytettävyydestä • toimii sekä autettavan että itsensä kannalta ergonomisesti ja turvallisesti • käyttää oikeita työasentoja ja nosto-otteita esim. siirroissa • korjaa työskentelyolosuhteiden epäkohtia viestittämällä epäkohdista vastuuhenkilöille.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia moniammatillisessa yhteistyössä.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Moniammatillisessa yhteistyössä toimiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tekee yhteistyötä lapsen tai nuoren huoltajien ja kuntoutusverkostoissa toimivien kanssa • soveltaa työssään yhteisesti sovittuja kuntoutumista tukevia menetelmiä • tuo yhteistyöhön oman asiantuntemuksensa ja havaintonsa • tiedottaa lapsen tai nuoren edistymisestä ja huolta aiheuttavista asioista asianosaisille sovitulla tavoilla • toimii oman osaamisensa rajoissa pyytäen tarvittaessa ohjeita ja neuvoja.

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää omaa työtään.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • arvioi realistisesti omia ammatillisen kehittymisen haasteitaan • tunnistaa oman persoonallisen työtapansa • toimii joustavasti muuttuvissa tilanteissa ja kykenee tekemään vastuullisia ratkaisuja nopeasti • kehittää ammatillista osaamistaan ja seuraa alalla tapahtuvaa kehitystä.
Palautteen vastaanottaminen ja antaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • suhtautuu rakentavalla tavalla saamaansa palautteeseen ja pyytää palautetta omasta työstään säännöllisesti • antaa rakentavaa palautetta työyhteisössään • kehittää omaa toimintaansa saatua palautetta hyödyntäen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Erityistä tukea tarvitsevien ohjaaminen - tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työtilanteissa ja toimintaympäristöissä. Toimintaympäristöjä voivat olla mm. päivähoito, esi- ja perusopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta sekä toinen aste.

Tutkinnon suorittajan tulee toimia edellä mainituissa toimintaympäristöissä lasten, nuorten tai aikuisten ohjaamisen ja avustamisen tehtävissä. Erityistä tukea tarvitsevien ohjaaminen voidaan toteuttaa tavallisessa ryhmässä, jossa on erityistä tukea tarvitsevia henkilöitä, tai erityisryhmissä. Keskeistä on erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden toimintakyvyn tukeminen, eri tavoin erityistä tukea tarvitsevien lasten, nuorten tai aikuisten ohjaaminen ja avustaminen sekä moniammatillisessa yhteistyössä toimiminen.

Tutkinnon suorittajan ammattitaito osoitetaan käytännön työtehtävissä, jota täydentävät tutkinnon suorittajan itsearviointi ja muut näyttötutkinnon järjestämissopimuksessa edellytetyt tutkinnon suorittajan laatimat ja arvioidut asiakirjat sekä mahdolliset muut tutkintosuoritusta täydentävät dokumentit tilanteessa, jossa käytännön työtehtävät eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia.

B. VALINNAINEN TUTKINNON OSA

3.5. Yrittäjyys

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida valmiuksiaan toimia alan yrittäjänä.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Omien yrittäjävalmiuksien arvioiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">ottaa selvää, millaiset henkilökohtaiset valmiudet tukevat yrittäjänä menestymistä, erittelee tältä pohjalta arvojaan ja arvioi omia valmiuksiaan toimia yrittäjänälaatii itselleen asiantuntijoiden opastuksella kehityssuunnitelman yrittäjänä toimimiseksiottaa suunnitelmassa huomioon ammatinharjoittamisen luvanvaraisuuden ja siihen liittyvät toiminnot.
Tutkinnon suorittaja osaa kehittää alustavan liikeidean omalle yritykselleen.	
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
Yrityksen toimintaedellytysten selvittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">tutustuu toimialaan niin, että osaa tarkastella sen tulevaisuuden näkymiä ja kehityksen sekä markkinoiden mahdollisuuksia oman yritystoiminnan käynnistämisen kannaltaottaa huomioon lainsäädännön asettamat vaatimukset omalle yritystoiminnalleentarkastelee oman mahdollisen yrityksensä toiminnan tulokellisuutta ja kannattavuuttatarkastelee yrittäjyyttä yrittäjän toiminnan vastuiden ja velvoitteiden näkökulmastatarkastelee yrittäjyyttä työnantajana toimimisen näkökulmasta.
Liikeidean laadinta	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none">vertailee vaihtoehtoisia tapoja käynnistää yritystoimintaa ja keskustelee asiantuntijoiden kanssa oman mahdollisen yritystoimintansa vaihtoehtoistakehittää yhdessä asiantuntijoiden kanssa yritykselleen alustavan liikeidean ja tietää, millaisia taloudellisia, tuotannollisia ja henkisiä resursseja mahdollisen yritystoiminnan käynnistäminen vaatiiarvioi asiantuntijoiden kanssa yritysideoinsa onnistumisen mahdollisuuksia.

Asiakas- ja verkostosuhteiden luominen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • pohtii vaihtoehtoja ja mahdollisuuksien mukaan rakentaa yrityksen jatkuvuuden kannalta merkittäviä asiakas- ja verkostosuhteita • hahmottelee em. verkostokumppanien kanssa sopimuksia asiantuntijapalveluja hyödyntäen.
Kustannustietoinen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • valitsee yrityksen kannattavuuteen vaikuttavia toimia ja hinnoittelee palveluja myös markkinalähtöiset tekijät huomioon ottaen • tulkitsee yrityksen tilinpäätöstä pääomien, varallisuuden, maksukyvyyn ja tuloksen suhteen sekä pohtii taloudellisen toiminnan kehittämismahdollisuuksia tarvittaessa yhteistyössä asiantuntijan kanssa • laatii yhdessä asiantuntijoiden kanssa yritykselleen karkean tulosenusteen ja hankkii asiantuntijapalveluja verotuskysymysten ratkaisemiseen.
Asiantuntijapalveluiden hyödyntäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hakee yrityksen perustamisessa ja toiminnan eri vaiheissa tarvitsemiaan tietoja ja asiantuntijapalveluja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Yrittäjyys- tutkinnon osan ammatillinen osaaminen osoitetaan laatimalla alustava liikeidea yritykselle. Tätä täydennetään toiminnan edellytyksiä ja riskejä kartoittavilla selvityksillä, tuotoksilla ja laskelmilla.

Tutkintosuoritukseen kuuluu myös tutkinnon suorittajan toiminta edellä esitetyn prosessin aikana. Toiminta dokumentoidaan ja dokumentteihin liitetään työelämän arvioijien arvioinnit. Tutkinnon suorittaja tekee myös henkilökohtaisen arvion ja kehitymissuunnitelman omista mahdollisuuksistaan ja valmiuksistaan yrittäjänä.

Ammattitaidon osoittamista syvennetään asiantuntijoiden kanssa käytävällä arviointikeskustelulla, jossa dokumenttien ja arviointien pohjalta tarkennetaan ja täsmennetään yrittäjäksi aikovan kykyä toimia yrittäjänä ja valmiuksia tehdä ratkaisuja yritystoiminnan mahdollisesta aloittamisesta.

LIITE

KOULUNKÄYNNIN JA AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAUKSEN AMMATTITUTKINNON SUORITANEEN AMMATIN KUVAUS

Alan arvoperusta

Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaus perustuu eettisesti kestäviin periaatteisiin. Työn arvoperustana eri kasvat-, opetus- ja sosiaalialan toimintaympäristöissä ovat humanistinen elämäntutkimus ja ihmisen kohtaaminen kokonaisvaltaisena toimijana. Humanismissa korostuvat yksilön arvokkuus ja autonomia, vastuut ja velvollisuudet sekä empatia ja välittäminen. Tutkinnon suorittanut arvostaa omaa ammattiaan ja ammatillista osaamistaan ja toimii oman ammattinsa edustajana työyhteisössä ja yhteistyöverkostoissa.

Ammatin kuvaus

Tutkinnon suorittanut osallistuu eri-ikäisten ja kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kasvatukseen ja toimintakyvyn tukemiseen ja ohjaamiseen. Työ sisältää kasvun, kehityksen, oppimisen ja toiminnan tukemista, ohjaamista ja avustamista erilaisissa toimintaympäristöissä. Tutkinnon suorittaneen toimintaympäristöinä ovat mm. varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa päivähoito, esiopetus ja peruskoulu sekä aamu- ja iltapäivätoiminta ja vapaa-ajan toiminnot. Toisella asteella toimintaympäristöjä ovat mm. vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus, maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus, ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus, ammatilliset tutkintokoulutukset sekä lukio. Tutkinnon suorittaneen toimintaympäristö voi olla myös muu opiskeluun, työhön, vapaa-aikaan tai kotiin liittyvä toimintaympäristö esimerkiksi henkilökohtaista avustamista tarvitsevan avustettavan tarpeiden mukaan.

Työn tavoitteena on hyvinvoiva lapsi, nuori tai aikuinen, joka voi toimia optimaalisella tavalla yhteisössään sekä kasvaa, kehittyä ja oppia omien yksilöllisten edellytystensä mukaisesti. Hän saa tarvitsemansa tuen, ohjauksen ja avustuksen, jonka avulla hän voi toimia mahdollisimman itsenäisesti ja omatoimisesti. Työtä ohjaavat kasvatukselliset ja pedagogiset tavoitteet. Työ pohjautuu ihmisen kehityksen kokonaisvaltaiseen tuntemiseen sekä kasvun ja oppimisen teoreettisten lähtökohtien huomioon ottamiseen työssä.

Työ edellyttää soveltuvuutta alan työtehtäviin. Keskeiset vaatimukset työssä ovat hyvät vuorovaikutus- ja ohjaustaidot sekä yhteistyötaidot. Tutkinnon suo-

rittanut toimii yksilölähtöisesti yhteistyössä eri verkostojen kanssa sekä moniammatillisen tiimin jäsenenä. Yhteistyö huoltajien kanssa on myös tärkeä osa työtä. Monikulttuuriset perheet ovat osa yhä monimuotoisempaa yhteistyötä.

Alan työtehtävät muuttuvat ja laaja-alaistuvat. Lapset ja nuoret tarvitsevat läheleen turvallisia ammattitaitoisia aikuisia, jolla on aikaa ja kykyä läsnäoloon ja välittämiseen. Työntekijät luovat yhdessä turvallisen ja yhteisöllisen arjen, mikä edistää lasten ja nuorten mielenterveyttä ja ehkäisee syrjäytymistä.

Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnon suorittaneella on tieto-yhteiskunnassa tarvittavat perusvalmiudet ja edellytykset tieto- ja viestintätekniiikan sekä teknologian monipuoliselle hyödyntämiselle työssään. Tutkinnon suorittanut osaa myös hyödyntää ilmaisutaitojaan toiminnan ohjauksessa. Erilaisten ryhmien ohjauksessa korostuvat itsenäisen toiminnan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin taidot.

Työ vaatii havainnointikykyä ja tilanteiden tunnistamis- ja arviointikykyä sekä harkintaan perustuvaa kriittistä ongelmanratkaisua ja päätöksentekoa. Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinnon suorittanut osaa perustella työssään tekemänsä ratkaisut ja valinnat. Työn kehittäminen edellyttää kykyä ja halua jatkuvaan oman toiminnan arviointiin ja itsensä kehittämiseen työryhmän jäsenenä.

Painettu
ISBN 978-952-13-4637-8
ISSN 1798-887X

Verkkojulkaisu
ISBN 978-952-13-4638-5
ISSN 1798-8888

Opetushallitus on hyväksynyt nämä näyttötutkinnon perusteet ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla.

Näyttötutkinnot ovat erityisesti aikuisväestöä varten suunniteltu ja kehitetty tutkinnon suorittamistapa.

Näyttötutkintojen suunnittelu ja toteuttaminen perustuvat opetusalan ja työelämän asiantuntijoiden tiiviiseen yhteistyöhön.

Opetushallitus
www.oph.fi
www.oph.fi/nayttotutkinnot
www.oph.fi/nayttotutkintojen_perusteet